

Nr 107

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökat stöd till vuxenutbildningen jämte motioner.

(2:a avd.)

Propositionen

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 10, punkterna G 5—G 7 och G 10) beräknat medel för nedan angivna ändamål har Kungl. Maj:t i propositionen nr 35 under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 27 februari 1970 föreslagit riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att bedriva försöksverksamhet med viss vuxenutbildning enligt de riktlinjer som angivits i statsrådsprotokollet,

dels medge att reservationsanslaget Kommittéer m. m. under åttonde huvudtiteln får tas i anspråk under budgetåret 1970/71 för försöksverksamhet med viss vuxenutbildning,

dels godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för det statliga stödet till studiecirkelverksamhet,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med utgångspunkt i vad som anförts i statsrådsprotokollet bestämma den studiecirkelverksamhet till vilken särskilt tilläggsbidrag skall kunna utgå,

dels godkänna att statsbidrag utgår till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet enligt de grunder som angivits i statsrådsprotokollet,

dels för budgetåret 1970/71 under åttonde huvudtiteln anvisa till Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna ett förslagsanslag av 98 000 000 kr., till Bidrag till studiecirkelverksamhet ett förslagsanslag av 98 000 000 kr., till Bidrag till studieförbund ett anslag av 8 400 000 kr. och till Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

I propositionen framhålls att en av de viktigaste frågorna vid den fortsatta reformeringen av vuxenutbildningen är den hur man skall nå dem som har kort och bristfällig utbildning. De åtgärder som föreslås i propositionen är led i en strävan att lösa denna fråga. Åtgärderna gäller dels det fria och frivilliga bildningsarbetet, dels den kommunala vuxenutbildningen, dels löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet.

I propositionen betonas den viktiga roll som folkbildningen spelar inom vuxenutbildningen. Åtgärder föreslås som medför förbättrade arbetsvillkor för studiecirklarna. En differentiering av stödet föreslås så att högre bidrag utgår till sådan studieverksamhet som kan medverka till utjämning av utbildningsklyftan. Anslaget till studiecirkelverksamheten föreslås öka med 38 milj. kr. och anslaget till studieförbundens organisationskostnader och pedagogiska verksamhet med 1,5 milj. kr.

Kurs inom den kommunala vuxenutbildningen får omfatta högst 35 elever. Kungl. Maj:t har reglerat omfattningen av undervisningen i varje ämne genom att fastställa högsta antal lektioner. För studiehandledning samt studie- och yrkesorientering utanför det verkliga antalet lektioner får enligt skolöverstyrelsens bestämmande beräknas ett tillägg om högst 13 % av det verkliga antalet lektioner inom den medgivna ramen. Nämnda tillägg föreslås i propositionen öka till 25 % på grundskolans högstadium.

Bidraget till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet föreslås utgå till kostnader för undervisning, resor och inackordering. Till ersättning för undervisningskostnader föreslås bidrag med 100 % av de faktiskt utgående ersättningarna, dock högst 100 kr. per elevvecka. Till kostnader för deltagares resor och inackordering föreslås ersättning utgå med hälften av de faktiska kostnaderna. Statsbidrag skall kunna utgå till central kurs som omfattar minst en vecka.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 581 av herrar Helén och Bengtson och II: 507 av herrar Hedlund och Gustafson i Göteborg vari hemställts att riksdagen måtte besluta

1. att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet genom en parlamentariskt tillsatt kommitté vari även skall ingå representanter för näringsliv och organisationer, varvid särskild uppmärksamhet bör ägnas åt

- a) vuxenutbildning bedriven av företag, organisationer och myndigheter m. fl.,
- b) det fria folkbildningsarbetet och dess relation till den målinriktade vuxenutbildningen,
- c) vuxenutbildningens lokala och regionala organisation med sikte på vuxenutbildningsråd på kommunalplanet och vuxenutbildningsnämnder på länsplanet,
- d) radio/TV-verksamhet för vuxenutbildningen och möjligheterna för kompletterande regional undervisning,

2. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till revidering av vuxenutbildningsstadgan med utökade befogenheter för länskolnämnden att

- a) medge att högre procent av antalet lektioner än de 13 procent som nu föreskrives kan avdelas för studie- och yrkesorientering samt studiehandledning,
- b) pröva och, om särskilda skäl föreligger, lämna dispens att anordna kurs om antalet kursdeltagare ej beräknas uppgå till tolv,

c) medge att undervisningsgrupp delas under visst antal undervisningstimmar, om särskilda skäl föreligger,

dels de likalydande motionerna I: 582 av herrar Paul Jansson och Tage Johansson och II: 517 av fröken Sandell m. fl. vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en allmän översyn av timplanerna för vuxenutbildningen,

dels de likalydande motionerna I: 584 av herr Lars Larsson m. fl. och II: 677 av herr Hellström m. fl. vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att åtgärder vidtas för att på lämpligt sätt stimulera utveckling och produktion av läromedel inom vuxenutbildningen i enlighet med de riktlinjer som anförts i motionerna samt att åtgärder vidtas så att de vuxenstuderandes behov av referenslitteratur och tekniska hjälpmedel beaktas i skolans lokalbehovsprövning,

dels de likalydande motionerna I: 626 av herr Svanström m. fl. och II: 690 av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl. vari hemställda att den föreslagna försöksverksamheten utvidgas till att omfatta jordbrukare och övriga inom jordbruksnäringen sysselsätta personer liksom folk i glesbygderna och att medel ställs till förfogande för utbildningsverksamhet bland jordbrukets näringsutövare likartad med den som anges i statsverkspropositionen, Bilaga 10, avsnitt G,

dels de likalydande motionerna I: 1070 av herr Bohman m. fl. och II: 1249 av herr Holmberg m. fl. vari hemställda att riksdagen måtte

a) avslå Kungl. Maj:ts förslag om ett särskilt tilläggsbidrag för sådan studiecirkelverksamhet som avser vissa i propositionen angivna ämnen och som ligger på en nivå som svarar mot högst grundskolans årskurs 9,

b) till Bidrag till studiecirkelverksamhet för budgetåret 1970/71 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 97 000 000 kronor,

c) till Bidrag till studieförbund för budgetåret 1970/71 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 9 400 000 kronor,

d) med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om statsbidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag om statsbidrag till centrala internatkurser i studieförbundens regi och förslag om stöd till arbetsmarknadsorganisationernas fackligt inriktade kursverksamhet,

e) som sin mening ge till känna att statsbidrag bör kunna utgå till studiecirkelverksamhet utan avseende vid antal studieveckor eller antal sammankomster per vecka och att fem timmar per sammankomst bör utgöra övre gräns för statsbidragsberättigad kurs, samt

f) hos Kungl. Maj:t anhålla om en parlamentariskt sammansatt utredning, i vilken ingår representanter för näringslivet och arbetsmarknadsorganisationerna, med uppgift att företa en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet och utarbeta förslag rörande vuxenutbildningens framtida organisation och finansiering,

dels de likalydande motionerna I: 1072 av fröken Stenberg och herr Lidgard och II: 1254 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställda att riksdagen till Bidrag till studieförbund för budgetåret 1970/71 under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 9 800 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 1073 av fröken Stenberg och herr Lidgard och II: 1252 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag till snar lösning av den kommunala vuxenutbildningens organisations- och arbetsformer,

dels de likalydande motionerna I: 1074 av fröken Stenberg och herr Lidgard och II: 1253 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställt att riksdagen måtte uttala att statsbidrag må kunna utgå till även andra fackliga intressesammanslutningar inom arbetsmarknaden än direkta löntagarorganisationer,

dels de likalydande motionerna I: 1075 av herrar Wirtén och Thorsten Larsson och II: 1251 av fru Nilsson m. fl. vari hemställt att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t

1. uttala att försöksverksamhet med vuxenutbildning må bedrivas av organisation som önskar anordna sådan verksamhet,

2. anhålla om förslag om statsbidrag till studiecirkelhandledares resor för att underlätta anskaffandet av handledare i glesbygder, samt

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa föreskrifter angående statsbidrag till organisationer för bedrivande av utbildning, vilken har en bred och grundläggande uppläggning, en allmän inriktning och är ett led i utbildningens demokratisering,

dels de likalydande motionerna I: 1076 av herr Österdahl och II: 1258 av herr Westberg i Ljusdal vari hemställt att riksdagen måtte uttala

att kommunala vuxenutbildningskurser får startas när elevantalet varaktigt beräknas uppgå till 8 i stället för nuvarande 12,

att klasser får delas när elevantalet överstiger 20,

att ökade resurser skapas för vuxenpedagogisk utbildning för lärare, och

att studierådgivning och studieinformation utbyggs och effektiviseras i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels motionen II: 378 av herr Johansson i Skärstad m. fl. vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag till riksdagen om en sänkning av den undre åldersgränsen för deltagare i statsbidragsberättigad studiecirkelverksamhet till 13 år,

dels motionen II: 1247 av fru Bergman vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t framhåller önskvärdheten av att undervisning i kurs inom den kommunala vuxenutbildningen får påbörjas om antalet elever i kursen beräknas varaktigt uppgå till lägst 5,

dels motionen II: 1248 av herrar Eliasson i Sundborn och Boo vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar, att statsbidrag till central kursverksamhet även må utgå till RLF och andra företagareorganisationer med personligt medlemskap enligt grunder som i propositionen föreslås för löntagarorganisationernas kursverksamhet,

dels motionen II: 1250 av fru Mogård m. fl. vari hemställt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till åtgärder syftande till avgiftsfrihet för deltagare i sådan studiecirkelverksamhet som avser ämnen upp-

tagna i grundskolans läroplan och som ligger på en nivå motsvarande högst grundskolans årskurs 9,

dels motionen II: 1255 av fru Ryding m. fl. vari hemställts att riksdagen uttalar sig för

dels att förslag syftande till en reformering av hela vuxenutbildningen enligt i motionen anförd riktning skyndsamt utarbetas och förelägges riksdagen,

dels att åtgärder vidtages för en förbättrad lärarutbildning för vuxenutbildningen,

dels att särskilda läromedel för vuxenundervisningen utarbetas,

dels att vuxenskolans elever får representations- och beslutanderätt i utredningar och institutioner som handhar deras frågor,

dels att antalet stödundervisningstimmar avsevärt ökas på alla nivåer,

dels att alla studiemedel kostnadsfritt ställes till elevernas förfogande,

dels att bidragen till studieförbunden indexregleras,

dels att Sverige i likhet med andra nordiska länder inrättar en central vuxenpedagogisk dokumentation och satsar på det vuxenpedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet,

dels motionen II: 1257 av herr Wennerfors vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om särskilda åtgärder för att stimulera till ökade vuxenutbildningsinsatser i glesbygdssområden.

De likalydande motionerna I: 1071 av herr Richardson och II: 1256 av herrar Strömberg och Westberg i Ljusdal kommer utskottet att behandla i annat sammanhang.

Utskottet

I propositionen betonas utbildningens betydelse för samhällsutvecklingen. Utbildningen påverkar människornas relationer till varandra, heter det, och bidrar till att öka värdegemenskapen dem emellan, vilket är en förutsättning för att jämlikhet skall kunna förverkligas. Även för en fördjupning av demokratin spelar utbildningen stor roll, den kan öka den enskildes intresse för samhällsfrågor och vidga hans möjligheter att ta aktiv del i kulturlivet. Vad särskilt gäller vuxenutbildningen framhålls dennas betydelse dels som ett medel att minska utbildningsklyftan mellan generationer med olika grundutbildning, dels som ett betydelsefullt instrument i arbetsmarknadspolitiken, dels som en i dagens samhälle med dess snabba förändringar nödvändig utbildningsväg även för dem som fått en fullständig grundutbildning.

Mot bakgrund av att man konstaterat vissa tendenser till att det i första hand är relativt unga och välutbildade, som söker sig till vuxenutbildningen, betonas i propositionen vikten av att man söker finna former för att nå även de personer med bristfällig grundutbildning som inte söker sig till någon av de olika former av vuxenutbildning som står till buds. De olika förslag om förändringar inom

vuxenutbildningen som läggs fram i propositionen är i väsentlig utsträckning led i en strävan att nå just den nu angivna kategorin.

I flera olika motioner uttalas önskemål om en samlad översyn av vuxenutbildningsområdet. Sålunda uttalas i motionerna I: 581 och II: 507 att vuxenutbildningen trots reformer och en betydande utbyggnad under de allra senaste åren fortfarande saknar såväl en tillräcklig omfattning som en ändamålsenlig organisation och att en samlad översyn genom en parlamentariskt sammansatt kommitté därför bör komma till stånd. Motionärerna hemställer att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om tillsättande av en dylik kommitté, vari även bör ingå representanter för näringsliv och organisationer, och samtidigt anger vissa huvudpunkter som särskilt bör uppmärksammas i kommitténs arbete. Även i motionerna I: 1070 och II: 1249 önskas en parlamentariskt sammansatt utredning, med representanter även för näringsliv och arbetsmarknadsorganisationer och med uppgift att företa en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet och utarbeta förslag rörande vuxenutbildningens framtida organisation och finansiering. Förslag syftande till en reformering av hela vuxenutbildningen bör skyndsamt utarbetas och föreläggas riksdagen, anses det i motionen II: 1255, medan det i motionerna I: 1073 och II: 1252 hemställas att riksdagen anhåller om förslag till snar lösning av frågan om den kommunala vuxenutbildningens organisations- och arbetsformer.

Utskottet får i anslutning till dessa motionsyrkanden först konstatera att de senaste åren inneburit en snabb utveckling inom vuxenutbildningen. Den nu föreliggande propositionen innebär förslag om väsentliga anslagshöjningar och därjämte förslag om olika åtgärder som bl. a. syftar till att göra det möjligt för vuxenutbildningen att nå grupper med kort och otidsenlig grundutbildning, som hittills endast i relativt ringa omfattning sökt sig till denna utbildning. Samtidigt pekas det i propositionen på att åtskilligt återstår att göra, att ett omfattande utredningsarbete är i gång och att det inte kan uteslutas att det i framtiden kan bli fråga om tämligen radikala förändringar av vuxenutbildningen. Utskottet konstaterar att den mångfald av former som utbudet av vuxenutbildning nu har i viss mån försvårar överblicken. Utskottet framhöll förra året att det enligt utskottets mening var angeläget för det fortsatta arbetet inom hela vuxenutbildningsområdet att man på grundval av en samlad översyn bildade sig en uppfattning om föreliggande problem och om hur de lämpligen borde lösas. Med hänsyn till att denna utskottets uppfattning gavs till kända för Kungl. Maj:t finner utskottet sig inte böra föreslå riksdagen att vidta någon åtgärd med anledning av nu ifrågavarande yrkanden i motionerna I: 581 och II: 507, I: 1070 och II: 1249, I: 1073 och II: 1252 samt II: 1255.

I propositionen redovisas att Kungl. Maj:t den 22 januari 1970 tillkallat särskilda sakkunniga för att leda en försöksverksamhet med syfte att undersöka vilka förhållanden som medverkar till att personer med kort utbildning inte utnyttjar möjligheterna till studier. Verksamheten skall anordnas i studiecirkeln

form för personer som inte kompenserat brister i sin grundutbildning genom studier inom det allmänna utbildningsväsendet, folkbildningen e. d. Inom ramen för försöket skall prövas vilka rekryteringseffekter som skilda typer av ekonomiskt stöd under studierna får. Försöksverksamheten skall utformas så att betryggande möjligheter finns att kontrollera och utvärdera effekten av de olika åtgärderna. Kostnaderna för försöksverksamheten föreslås få belasta åttonde huvudtitelns kommittéanslag.

Kungl. Maj:ts förslag är föranlett av en framställning av LO och ABF men avviker från denna bl. a. däri att det är en särskild, enligt beslut av Kungl. Maj:t tillsatt kommitté och inte några enskilda organisationer som skall handha verksamheten. I motionerna I: 626 och II: 690, vilka väcktes innan Kungl. Maj:t i den nu föreliggande propositionen drog upp riktlinjer för den planerade försöksverksamheten, yrkas att denna utvidgas till att omfatta jordbrukare och övriga inom jordbruksnäringen sysselsätta personer liksom folk i glesbygderna och att medel ställs till förfogande för utbildningsverksamhet bland jordbrukets näringsutövare likartad med den som anges i propositionen. I motionerna I: 1075 och II: 1251 uttalas att det finns skäl för den föreslagna försöksverksamheten. Motionärerna anser emellertid att riksdagen bör uttala att försöksverksamhet med vuxenutbildning må bedrivas av organisation som önskar anordna sådan verksamhet.

Utskottet finner det värdefullt att en försöksverksamhet med det syfte som angivits i propositionen kommer till stånd och anser det också lämpligt att den direkta ledningen av verksamheten omhänderhas av den för ändamålet tillkallade kommittén, vilken enligt vad utskottet inhämtat är sammansatt av ledamöter med anknytning till arbetsmarknadens organisationer, folkbildningsverksamheten, skolöverstyrelsen och statsdepartementen.

I de direktiv som lämnats för försöksverksamheten anges, som nyss framgått, att denna gäller personer som endast har kort och bristfällig grundutbildning och som inte kompenserat bristerna i denna utbildning genom studier inom det allmänna utbildningsväsendet, folkbildningen e. d. Utskottet förutsätter att därmed uttömmande angivits vilka principiella kriterier som avses bli tillämpade vid urvalet av deltagare i den studieverksamhet som kommer att anordnas inom försöksverksamheten. Utskottet räknar med att försöksverksamheten blir så allsidigt upplagd både beträffande elevurvalet och utbudet av kurser som är möjligt med hänsyn dels till att medelsramarna med nödvändighet måste vara begränsade, dels till att man måste ha betryggande möjligheter att kontrollera och utvärdera effekten av de olika åtgärderna. Utskottet, som med detta uttalande även avser frågan om anlitande av mer än ett studieförbund för verksamhetens praktiska genomförande, anser med hänsyn till det nu sagda motionerna I: 626 och II: 690 vara i sak tillgodosedda i vad gäller verksamhetens omfattning. Utskottet som därför inte finner anledning tillstyrka anvisande av särskilda medel för försöksverksamhet bland jordbrukets näringsutövare avstyrker nämnda motioner.

Vad angår det nyss redovisade yrkandet i motionerna I: 1075 och II: 1251,

vilket också synes vara dikterat av farhågor för ett ensidigt urval av deltagare i försöksverksamheten, finner sig utskottet inte böra föreslå något riksdagsuttalande i enlighet med motionärernas önskemål.

Enligt gällande stadga för den kommunala gymnasiala vuxenutbildningen bestämmer Kungl. Maj:t det högsta antal lektioner som kurs inom denna utbildning får omfatta medan skolöverstyrelsen fastställer läroplan. I läroplanen meddelas även bestämmelser om det antal timmar som får anslås till studiehandledning samt studie- och yrkesorientering. För detta ändamål får överstyrelsen f. n. beräkna ett tillägg om högst 13 procent av det verkliga antalet lektioner inom den av Kungl. Maj:t medgivna ramen. Nämnda procenttal föreslås i propositionen höjt till 25 i fråga om ämneskurser på grundskolenivå. I och med att denna höjning genomföres kan de önskemål som framförts i motionerna I: 581 och II: 507 om en höjning av procenttalet 13 och i motionen II: 1255 om en ökning av antalet stödundervisningstimmar anses i sak tillgodosedda i vad gäller kurser på grundskolenivå. Om erfarenheterna av den ökade timtilldelningen på nämnda nivå blir positiva synes det inte uteslutet att man överväger motsvarande åtgärder på andra nivåer. Utskottet som inte vill förordna någon decentralisering till länskolnämnderna av beslutanderätten i denna fråga — vilket föreslagits i förstnämnda båda motioner — anser sig inte nu vilja föreslå någon ändring av procenttalet i fråga om kurser på andra nivåer. Utskottet avstyrker nu ifrågakavande motionsyrkanden.

Med anledning av önskemålet i motionerna I: 1076 och II: 1258 om ett uttalande av riksdagen om att studierådgivningen och studieinformationen inom vuxenutbildningen bör byggas ut och effektiviseras får utskottet dels hänvisa till vad som nyss anförts om en förstärkning av resurserna för studiehandledning samt studie- och yrkesorientering, dels med instämmande i motionärernas synpunkter uttala att det självfallet är av stor vikt att studierådgivningen och studieinformationen inom vuxenutbildningen görs så effektiv som möjligt. Utskottet som räknar med att de organisationer och myndigheter som har hand om vuxenutbildningen verkar för en effektivisering av rådgivning och information anser det inte erforderligt med något uttalande av riksdagen i frågan. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 1076 och II: 1258 såvitt nu är i fråga.

Utbildningen av lärare för vuxenutbildningen uppmärksammas dels i motionerna I: 1076 och II: 1258 i vilka hemställas om ett riksdagsuttalande om att ökade resurser bör skapas för vuxenpedagogisk utbildning för lärare, dels i motionen II: 1255 vari hemställas att riksdagen uttalar sig för en förbättrad lärarutbildning för vuxenutbildningen. Utskottet får med anledning av dessa yrkanden erinra om att det i propositionen 1969: 52 framhölls som angeläget att man inom den reguljära ämneslärarutbildningen ägnade allt större uppmärksamhet åt vuxenutbildning i dess olika former. Samtidigt framhölls vikten av att en för vuxenutbildningen särskilt anpassad praktisk-pedagogisk utbildning ordnades på ämneslärarlinjen. Detta borde ske vid lärarhögskolan i Stockholm inom ramen för den reguljära ämneslärarutbildningen. Enligt vad utskottet inhämtat föreligger numera ett

förslag av skolöverstyrelsen om vuxenpedagogisk utbildning och utskottet — som gärna vill understryka betydelsen av att de lärare som anlitas inom vuxenutbildningen också har pedagogisk utbildning för denna uppgift — anser det därför inte erforderligt med några särskilda uttalanden av riksdagen i denna fråga.

I motionen II: 1255 hemställs att riksdagen uttalar sig för att Sverige i likhet med andra nordiska länder inrättar en central vuxenpedagogisk dokumentation och satsar på det vuxenpedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet. Utskottet, som får hänvisa dels till verksamheten vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, dels till vad i årets statsverksproposition, bilaga 10, s. 170—171 anförts om vuxenpedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete, avstyrker ifrågavarande motionsyrkande.

Enligt stadgan för kommunal gymnasial vuxenutbildning får undervisning i kurs påbörjas endast om antalet elever i kursen beräknas varaktigt uppgå till lägst 12. I flera motioner, liksom för övrigt också i propositionen, har pekats på de problem detta vållar i glesbygdskommunerna. I motionerna I: 581 och II: 507 önskas vidgade befogenheter för länskolnämnderna att, då särskilda skäl föreligger, lämna dispens från föreskriften om lägst 12 elever. Ett uttalande av riksdagen att gränsen skall gå vid 8 elever i stället för 12 påyrkas i motionerna I: 1076 och II: 1258 medan i motionen II: 1247 föreslås en sänkning till 5 elever.

Utskottet har stor förståelse för önskemålen om vidgade möjligheter att anordna kommunal vuxenutbildning i glesbygdskommunerna. Samma uppfattning har, enligt vad utskottet konstaterat, präglat avgörandet av de ansökningar om dispens från kravet på lägst 12 kursdeltagare som ingivits till Kungl. Maj:t. Utskottet anser sig med hänsyn till vikten av en likformig behandling av dispensfallen inte böra tillstyrka förslaget om en överflyttning av dispensrätten till länskolnämnderna. Vad angår önskemålen om en generell sänkning av kravet på minst 12 kursdeltagare får utskottet erinra om att varje rubbning i en gränsdragning som den nu ifrågavarande givetvis har ekonomiska konsekvenser. Det bör också påpekas att utbudet av vuxenutbildningen sker i många olika former, som är avsedda att komplettera varandra och göra vuxenutbildningen så vidsträckt tillgänglig som möjligt. Utskottet som med tillfredsställelse konstaterat Kungl. Maj:ts inställning i dispensfallen och som räknar med samma generositet i fortsättningen anser sig inte böra tillstyrka nu ifrågavarande yrkanden om en sänkning av det antal kursdeltagare som krävs för att kurs skall få påbörjas.

Frågan om vilket minimiantal deltagare som skall krävas för rätt att påbörja kurs inom den kommunala vuxenutbildningen berörs också i motionen II: 1257. I denna pekas på olika tänkbara åtgärder som skulle kunna främja vuxenutbildning av skilda slag i glesbygderna. Motionären yrkar att riksdagen anhåller om åtgärder för att stimulera till ökade vuxenutbildningsinsatser i dessa bygder. Utskottet vars uppfattning i frågan om vuxenutbildning i glesbygd framgår av vad utskottet nyss anført anser det inte erforderligt med någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen.

Storleken av kurs i den kommunala vuxenutbildningen

är för närvarande angiven, förutom genom nyssnämnda bestämmelse om lägst 12 deltagare, genom en föreskrift i stadgan om att kurs ej får omfatta mer än 35 deltagare. Innebörden härav är att man, då antalet deltagare överstiger 35, får anordna två eller i förekommande fall flera kurser. Det i motionerna I: 1076 och II: 1258 framställda yrkandet om delning av »klass» när elevantalet överstiger 20 kan utskottet, med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna, inte tillstyrka.

Vad angår det i motionerna I: 581 och II: 507 framställda önskemålet om utökade befogenheter för läns skolnämnderna att om särskilda skäl föreligger medge uppdelning av undervisningsgrupp under visst antal undervisningstimmar får utskottet erinra om att vederbörande skolledning har möjlighet att inom den ram som tilldelningen av lärartimmar anger besluta om uppdelning i undervisningsgrupper. Ifrågavarande motionsyrkande bör därför inte föranleda någon åtgärd.

I motionerna I: 582 och II: 517 framhålles att de maximala timtal som fastställts för kurserna inom den kommunala vuxenutbildningen är så låga att de vuxenstuderande befinner sig i ett mycket sämre läge än eleverna inom ungdomsundervisningen och ofta upplever sin studiesituation som orimligt pressande. Det yrkande som ställs i motionerna innebär att riksdagen hos Kungl. Maj:t bör hemställa om en allmän översyn av timtalen. Utskottet anser att den viktiga fråga som motionärerna härmed tagit upp måste följas med uppmärksamhet av utbildningsmyndigheterna och även beaktas vid en kommande allmän översyn av vuxenutbildningen enligt vad utskottet nyss anført. Efter hand som erfarenheter vinnes bör justeringar kunna vidtagas i timtalen. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida anser utskottet dock inte erforderlig med anledning av nu ifrågavarande motionsyrkande.

Frågan om läromedel för vuxenutbildningen tas upp i motionerna I: 584 och II: 677 i vilka yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär åtgärder för att på lämpligt sätt stimulera utveckling och produktion av dylika. I samma motioner önskas en framställning till Kungl. Maj:t om åtgärder för tillgodo-seende av de vuxenstuderandes behov av referenslitteratur och tekniska hjälpmedel. Motionärerna uttalar att vuxna i större omfattning än nu bör få tillgång till skolbiblioteken som därför bör utrustas med hänsyn härtill. Synpunkterna bör enligt motionärerna beaktas vid skolöverstyrelsens meddelande av anvisningar beträffande skolbyggnad. Utskottet har beträffande dessa motioner samma synpunkter som nyss anförts beträffande motionerna I: 582 och II: 517. De frågor som motionärerna tagit upp är av stor betydelse för vuxenutbildningen och de bör följas med uppmärksamhet av utbildningsmyndigheterna. Utskottet utgår från att så kommer att ske och anser det inte erforderligt med någon särskild framställning från riksdagens sida i dessa frågor. Härav följer att utskottet inte heller anser det erforderligt att riksdagen i enlighet med ett i motionen II: 1255 framställt yrkande uttalar sig för att särskilda läromedel utarbetas för vuxenundervisningen. Vad angår ett i samma motion framfört önskemål om ett riksdagsuttalande till förmån för att läromedel kostnadsfritt ställs till vuxenelevernas förfogande får utskottet hänvisa till

läromedelsutredningens förslag i denna fråga vilket f. n. remissbehandlas. Utskottet avstyrker ifrågasvarande motionsyrkande.

I propositionen föreslås en höjning av maximibidraget till studiecirklar från nuvarande 20 till 30 kr. per studietimme och att högst 24 kr. av beloppet skall få utgå som bidrag till ledararvode. För att särskilt stimulera utbildningen för vuxna med kortare allmänutbildning än nioårig grundskola föreslås ett särskilt tilläggsbidrag om högst 10 kr. per studietimme, avsett att kunna användas för såväl cirkelledararvode som studiemateriel. De två bidragsdelarna föreslås kunna utgå med 100 procent av verifierade kostnader för ledararvode och studiemateriel, dock högst med 40 kr. per studietimme, varav högst 34 kr. till ledararvode. Avsikten med tilläggsbidraget är att man genom att bl. a. minska den enskilde elevens kurskostnad skall underlätta deltagande i sådan studie-cirkelverksamhet som har till syfte att utjämna utbildningsklyftan. Bidraget avses därför för studiecirklar inom ramen för vissa i grundskolan centrala ämnesområden och på en nivå som motsvarar högst grundskolans årskurs 9.

I motionerna I: 1070 och II: 1249 yrkas avslag på förslaget om särskilt tilläggsbidrag till viss studie-cirkelverksamhet. Motionärerna anser att tilläggsbidraget knappast kommer att ge den önskade effekten och att ett bättre resultat bör kunna uppnås genom en ökad satsning på uppsökande verksamhet. För att möjliggöra detta föreslås en höjning av anslaget Bidrag till studieförbund med 1 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag och en motsvarande minskning av anslaget Bidrag till studie-cirkelverksamhet.

Utskottet ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag om en höjning av maximibidraget och införande av ett särskilt tilläggsbidrag men vill understryka att det sistnämnda i första hand åsyftar att minska den enskilde cirkeldeltagarens kurskostnad och att det därför endast i undantagsfall bör ifrågakomma att så stor del av det sammanlagda bidraget som 34 kr. utgår till ledararvode. Syftet med motionerna I: 1070 och II: 1249, såvitt nu är i fråga, torde därmed i huvudsak bli tillgodosett. Vad utskottet nu anfört med anledning av dessa motioner i denna del bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

Vad angår medelsanvisningen till studiecirklar och studieförbund ansluter sig utskottet till Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker därför såväl motionerna I: 1070 och II: 1249, såvitt nu är i fråga, som motionerna I: 1072 och II: 1254, vilka sistnämnda avser en höjning som i och för sig skulle vara värdefull av anslaget till studieförbunden med 1,4 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag i syfte att förstärka förbundens resurser beträffande den centrala verksamheten.

I motionen II: 1250 yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag till åtgärder syftande till *av g i f t s f r i h e t* för deltagare i sådan studie-cirkelverksamhet som avser ämnen upptagna i grundskolans läroplan och som ligger på en nivå motsvarande högst grundskolans årskurs 9. Den reform som motionärerna har i tankarna skulle inte bara ha långtgående ekonomiska konsekvenser utan också ingripa i den principiella gränsdragningen mellan den kommunala vuxenutbildningen och studiecirklarna. Utskottet anser sig inte böra tillstyrka motionen.

I propositionen förordas vissa ändringar i statsbidragsbestämmelserna för studiecirkelverksamheten i syfte att möjliggöra större tidsmässig rörlighet än hittills. Längre än Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende går motionerna I: 1070 och II: 1249 i vilka yrkas att riksdagen som sin mening ger till känna att statsbidrag bör kunna utgå till studiecirkelverksamhet utan avseende vid antalet studieveckor eller antal sammankomster per vecka och att fem timmar per sammankomst bör vara det högsta medgivna.

Utskottet anser att en dylik förändring av statsbidragsbestämmelserna skulle innebära risk för att studiecirkelarna förlorade sin speciella karaktär och övergick till att bli koncentrerade kurser. Utskottet kan inte biträda ifrågasvarande motionsyrkande.

En detaljförbättring av statsbidraget till studiecirkelarna önskas i motionerna I: 1075 och II: 1251 i vilka hemställas att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag om statsbidrag till studiecirkelhandledares resor för att underlätta anskaffandet av handledare i glesbygder.

Utskottet är medvetet om att motionärerna här har rört vid ett problem som studieförbunden ideligen möter i sin verksamhet och som givetvis också är välbekant för utbildningsmyndigheterna. Utskottet förutsätter att dessa myndigheter i samband med sin prövning av omfattningen och inriktningen av det statliga stödet till studiecirkelverksamheten också överväger frågan om önskvärdheten och lämpligheten av särskilda åtgärder för att underlätta anskaffandet av handledare till studiecirkel i glesbygder. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

I statsbidragsberättigad studiecirkel får endast den ingå som fyllt eller under kalenderåret fyller 14 år dock med undantag för musikcirkel där även den som är yngre får ingå. I motionen II:378 önskas en sänkning av åldersgränsen till 13 år. Utskottet, som förra året i sitt utlåtande nr 46 behandlade ett motionsyrkande av samma innebörd, får erinra om att studiecirkelverksamheten i princip förutsättes utformad på ett sätt som kräver viss mognad av deltagarna. Med hänsyn härtill och till det undantag från 14-årsgränsen som gäller beträffande musikcirkel, där det torde vara mest aktuellt med yngre deltagare, anser sig utskottet inte böra föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag enligt motionärernas önskemål.

Ett av skolöverstyrelsen framfört förslag att bidraget till studiecirkel i fortsättningen skall indexregleras har avvisats i propositionen. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ståndpunkt härvidlag och kan därför inte tillstyrka ett i motionen II: 1255 framställt yrkande att riksdagen måtte uttala sig för att bidragen till studieförbunden indexregleras.

Det i propositionen framlagda förslaget om statsbidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet har föranlett flera motioner. I vissa av dessa accepteras tanken på statsbidrag till kursverksamhet av den art som avses i propositionen medan den gjorda avgränsningen till enbart löntagarorganisationernas kursverksamhet kritiseras.

I motionerna I: 1075 och II: 1251 önskas ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att fastställa föreskrifter angående statsbidrag till organisationer för bedrivande av utbildning, som har en bred och grundläggande uppläggning och en allmän inriktning och som är ett led i utbildningens demokratisering. I motionerna I: 1074 och II: 1253 yrkas att riksdagen uttalar att statsbidrag må kunna utgå även till andra fackliga intressesammanslutningar inom arbetsmarknaden än direkta löntagarorganisationer. Slutligen önskas i motionen II: 1248 ett uttalande av riksdagen att statsbidrag till central kursverksamhet även må utgå till RLF och andra företagargorganisationer med personligt medlemskap enligt de grunder som i propositionen föreslagits för löntagarorganisationernas kursverksamhet.

Innebörden av dessa motionsyrkanden är att motionärerna i samtliga fall räknar med statsbidrag till en kursverksamhet av samma art och med samma syfte som föreslås i propositionen men att kretsen av statsbidragsmottagande organisationer i jämförelse med propositionen föreslås utvidgad, mest i motionerna I: 1075 och II: 1251, nämligen till organisationer över huvud taget, därefter mest i motionerna I: 1074 och II: 1253, nämligen till alla fack- och intresseorganisationer på arbetsmarknadens område vilka bygger på individuellt medlemskap, minst slutligen i motionen II: 1248, nämligen till RLF och andra företagargorganisationer med personligt medlemskap.

I motionerna I: 1070 och II: 1249 yrkas att riksdagen avslår nu ifrågavarande förslag och samtidigt anhåller hos Kungl. Maj:t om förslag om statsbidrag till centrala internatkurser i studieförbundens regi och förslag om stöd till arbetsmarknadsorganisationernas fackligt inriktade kursverksamhet.

Med anledning av motionsyrkandena har utskottet att ta ställning först till frågan om statsbidrag över huvud taget skall utgå till en kursverksamhet av den art och med det syfte som angivits i propositionen och därefter till frågan om vilka organisationer som, i den mån bidrag anses böra utgå, skall vara berättigade att erhålla detta bidrag.

Enligt utskottets mening har i propositionen anförts goda skäl för statsbidrag till central kursverksamhet av den art och med det syfte som angivits i propositionen. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag i denna del och avstyrker motionerna I: 1070 och II: 1249 såvitt nu är i fråga.

Vad så gäller frågan om vilka organisationer som skall kunna erhålla ifrågavarande bidrag till kursverksamhet delar utskottet den uppfattning som uttalas i propositionen, nämligen att de medel som nu kan ställas till förfogande bör koncentreras till löntagarorganisationerna. Utskottet avstyrker alltså motionerna I: 1074 och II: 1253 samt II: 1248 ävensom nu ifrågavarande yrkande i motionerna I: 1075 och II: 1251.

Utskottet avstyrker det i motionerna I: 1070 och II: 1249 framställda yrkandet att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall anhålla om förslag till statsbidrag till centrala internatkurser i studieförbundens regi m. m.

I motionen II: 1255 yrkas att riksdagen uttalar sig för att vuxenskolornas elever får representations- och beslutanderätt i utredningar och institutioner som handhar

deras frågor. Utskottet får erinra om att utskottet tidigare i flera sammanhang uttalat sig till förmån för en ökning av elevinflytandet i ungdomsskolan. Den uppfattning som ligger bakom dessa uttalanden gäller givetvis i princip även vuxenutbildningen. Något särskilt uttalande av riksdagen i denna fråga finner utskottet inte erforderligt.

Vad i propositionen anförts och föreslagits har inte föranlett andra uttalanden från utskottets sida än som framgår av det föregående.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 626 och II: 690 samt I: 1075 och II: 1251, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, bemyndigar Kungl. Maj:t att bedriva försöksverksamhet med viss vuxenutbildning enligt de riktlinjer som angivits i statsrådsprotokollet,

2. att riksdagen medger att reservationsanslaget Kommittéer m. m. under åttonde huvudtiteln under budgetåret 1970/71 får tas i anspråk för försöksverksamhet med viss vuxenutbildning,

3. att riksdagen

a. godkänner i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för det statliga stödet till studiecirkelverksamhet,

b. i anledning av motionerna I: 1070 och II: 1249, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger till känna för Kungl. Maj:t vad utskottet anført angående användningen av det i propositionen föreslagna sammanlagda statsbidraget till vissa studiecirklar,

4. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att med utgångspunkt i vad i statsrådsprotokollet anförts bestämma den studiecirkelverksamhet till vilken särskilt tilläggsbidrag skall kunna utgå,

5. att riksdagen

a. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1070 och II: 1249, I: 1075 och II: 1251, I: 1074 och II: 1253 samt II: 1248, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, godkänner att statsbidrag utgår till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet enligt de grunder som angivits i statsrådsprotokollet,

b. avslår motionerna I: 1070 och II: 1249 i vad avser förslag om statsbidrag till centrala internatkurser i studieförbundens regi m. m.,

6. att riksdagen till *Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna* för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 98 000 000 kr.,

7. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1070 och II: 1249, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1970/71

på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 98 000 000 kr.,

8. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1070 och II: 1249 samt I: 1072 och II: 1254, de två förstnämnda såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 8 400 000 kr.

9. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1070 och II: 1249, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet* för budgetåret 1970/71 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.,

10. att riksdagen

a. avslår motionerna I: 581 och II: 507 samt I: 1070 och II: 1249, samtliga motioner i vad avser en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet genom en parlamentariskt sammansatt kommitté,

b. avslår motionen II: 1255 i vad den avser förslag till en reformering av hela vuxenutbildningen,

c. avslår motionerna I: 1073 och II: 1252 om förslag till snar lösning av den kommunala vuxenutbildningens organisations- och arbetsformer,

11. att riksdagen avslår motionerna I: 581 och II: 507 i vad avser förslag om revidering av vuxenutbildningsstadgan med utökade befogenheter för länskolnämnderna beträffande tilldelning av lektioner för studie- och yrkesorientering samt studiehandledning,

12. att riksdagen avslår motionerna I: 582 och II: 517 om en allmän översyn av timplanerna för vuxenutbildningen,

13. att riksdagen avslår motionen II: 1255 i vad avser stöd- undervisningstimmar,

14. att riksdagen avslår motionerna I: 1076 och II: 1258 i vad avser minimiantalet elever i kommunal vuxenutbildningskurs,

15. att riksdagen avslår motionerna I: 581 och II: 507 i vad avser förslag om revidering av vuxenutbildningsstadgan med utökade befogenheter för länskolnämnderna beträffande minimiantalet elever i kommunal vuxenutbildningskurs,

16. att riksdagen avslår motionen II: 1247 om minimiantalet elever i kommunal vuxenutbildningskurs,

17. att riksdagen avslår motionerna I: 581 och II: 507 i vad avser förslag om revidering av vuxenutbildningsstadgan med utökade befogenheter för länskolnämnderna beträffande uppdelning i undervisningsgrupper av kommunal vuxenutbildningskurs,

18. att riksdagen avslår motionen II: 1257 om vuxenutbildningsinsatser i glesbygdsområden,

19. att riksdagen avslår motionerna I: 584 och II: 677 om läromedel, referenslitteratur och tekniska hjälpmedel i vuxenutbildningen,

20. att riksdagen avslår motionen II: 1255 i vad avser särskilda läromedel för vuxenundervisningen,

21. att riksdagen avslår motionerna I: 1070 och II: 1249 i vad avser antalet studieveckor, sammankomster per vecka och timantal per sammankomst i studiecirkelverksamheten,

22. att riksdagen i anledning av motionerna I: 1075 och II: 1251 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört angående statsbidrag till studiecirkelhandledares resor,

23. att riksdagen avslår motionerna I: 1076 och II: 1258 i vad avser rätt att dela kurs inom den kommunala vuxenutbildningen när elevantalet överstiger 20,

24. att riksdagen avslår motionerna I: 1076 och II: 1258 i vad avser vuxenpedagogisk utbildning för lärare,

25. att riksdagen avslår motionen II: 1255 i vad avser förbättrad lärarutbildning för vuxenutbildningen,

26. att riksdagen avslår motionerna I: 1076 och II: 1258 i vad avser studierådgivning och studieinformation,

27. att riksdagen avslår motionen II: 378 om sänkning av åldersgränsen för deltagande i statsbidragsberättigad studiecirkel,

28. att riksdagen avslår motionen II: 1250 om utredning och förslag angående avgiftsfrihet för deltagande i viss studiecirkelverksamhet,

29. att riksdagen avslår motionen II: 1255 i vad den avser representations- och beslutanderätt, kostnadsfria »studiemedel» för vuxenskolans elever, indexreglering av bidragen till studieförbunden samt central vuxenpedagogisk information och vuxenpedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete.

Stockholm den 12 maj 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Bertil Petersson (s), Bengt Gustavsson (s), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Hjorth (s), Wirtén (fp), Thorle Nilsson (s), Wallmark (m), Lindblad (fp), fru Elvy Olsson (cp) och herr Olle Eriksson (cp) samt

från andra kammaren herrar Almgren (s), Mellqvist (s), Eliasson i Sundborn (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Bergman (s), Lindholm (s), Mattsson (cp), Alemyr (s), Eskel (s), fru Sundberg (m), herr Westberg i Ljusdal (fp), fru Gradin (s), herrar Elmstedt (cp) och Lindberg (s).

Reservationer

1. beträffande *statsbidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet* av

a. herrar Nyman (fp), Wirtén (fp), Lindblad (fp), fru Elvy Olsson (cp), herrar Olle Eriksson (cp), Eliasson i Sundborn (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Mattsson (cp), Westberg i Ljusdal (fp) och Elmstedt (cp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med »Enligt utskottets» och på s. 14 slutar med »regi m. m.» bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening har i propositionen anförts goda skäl för statsbidrag till central kursverksamhet av den art och med det syfte som angivits i propositionen. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag i denna del och avstyrker motionerna I: 1070 och II: 1249 såvitt nu är i fråga.

Vad så gäller frågan om vilka organisationer som skall kunna erhålla ifrågasvarande bidrag till kursverksamhet finner utskottet att tillräckliga skäl inte anförts för den föreslagna begränsningen till löntagarorganisationerna. Utskottet anser att statsbidrag enligt yrkandet i motionerna I: 1075 och II: 1251 i princip bör kunna utgå även till andra organisationer än de i propositionen angivna för bedrivande av en utbildning som har en bred och grundläggande uppläggning och en allmän inriktning och som är ett led i utbildningens demokratisering. Vid bifall härtill blir även motionerna I: 1074 och II: 1253 samt II: 1248 tillgodosedda.

Utskottet avstyrker det i motionerna I: 1070 och II: 1249 framställda yrkandet att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall anhålla om förslag till statsbidrag till centrala internatkurser i studieförbundens regi m. m.»

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

»5. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 1074 och II: 1253 samt II: 1248 och med bifall till motionerna I: 1075 och II: 1251 samt med avslag å motionerna I: 1070 och II: 1249, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, godkänner att statsbidrag utgår till av organisationer bedriven central kursverksamhet enligt de grunder som utskottet angivit.»

b. herrar Bohman (m), Wallmark (m), Nordstrandh (m) och fru Sundberg (m) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med »Enligt utskottets» och på s. 14 slutar med »regi m. m.» bort ha följande lydelse:

»Det förslag som framläggs i propositionen angående bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet är enligt utskottets mening oklart utformat. Detta beror på att man uppenbarligen har velat tillgodose två syften och låtit dessa motverka varandra. Å ena sidan påpekas att löntagarorganisationernas kursverksamhet i stor utsträckning riktar sig till grupper med kort grundutbildning, å andra sidan erinras om den samhällsliga betydelsen av att arbetsmarknadsorganisationerna har tillgång till folk med goda insikter i förhandlings-, arbetsmarknads- och andra fackliga och samhällsekonomiska frågor. Den föreslagna kursverksamheten syftar till att täcka båda bristerna men inget av de båda syftena har renodlats i propositionen, inget av dem kan därför heller på ett tillfredsställande sätt uppfyllas genom förslaget.

Vad gäller den del av löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet som syftar till att täcka bristerna i en kort grundutbildning är det odiskutabelt att värdefulla insatser har utförts. Detta kan emellertid knappast vara en primär uppgift för löntagarorganisationerna, och det förefaller olämpligt att, genom att skapa ännu en form för statligt stöd, splittra resurserna för denna del av vuxenutbildningen, som i första hand bör handhas av den kommunala vuxenutbildningsorganisationen och studieförbunden. Däremot bör de positiva erfarenheter man har av centrala internatkurser kunna utnyttjas av studieförbunden. Dessa bör alltså genom statligt stöd få möjlighet att anordna sådana kurser, varigenom även andra än löntagarorganisationernas medlemmar skulle kunna komma i åtnjutande av denna förmån.

Utskottet delar den i propositionen uttalade uppfattningen att goda fackliga kunskaper hos arbetsmarknadens parter är till gagn för samhället och att det därför kan vara motiverat med ett statligt stöd till utbildning som meddelar sådana kurser. Detta gäller givetvis alla parter, inte bara löntagarorganisationerna. Att grunda en begränsning av stödet till de sistnämnda på ett resonemang om grupper med kort allmän grundutbildning är ohållbart, eftersom det här rör sig om något annat än allmän grundutbildning och eftersom kort allmän grundutbildning ingalunda är ett genomgående kännetecken för medlemmarna i alla löntagarorganisationer.

Med anledning av här nämnda oklarheter och inadvartenser anser utskottet att föreliggande förslag om bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet bör avslås och att riksdagen i stället bör anhålla om förslag om stöd till centrala internatkurser i studieförbundens regi och förslag om stöd till arbetsmarknadsorganisationernas fackligt inriktade kursverksamhet.»

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

»5. att riksdagen med bifall till motionerna I: 1070 och II: 1249, såvitt nu är i fråga, samt med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om statsbidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet i vad gäller godkännande att statsbidrag må utgå och å motionerna I: 1075 och II: 1251, såvitt nu är i fråga,

I: 1074 och II: 1253 samt II: 1248 hos Kungl. Maj:t anholder om förslag om statsbidrag till centrala internatkurser i studieförbundens regi och förslag om stöd till arbetsmarknadsorganisationernas fackligt inriktade kursverksamhet,»

2. beträffande *medelsanvisningen till studieförbund* av herr Nordstrandh (m).

3. beträffande *medelsanvisningen till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet* av herrar Bohman (m), Wallmark (m), Nordstrandh (m) och fru Sundberg (m) som — vid bifall till reservationen 1 b — anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 14 som börjar med »Vad i» och slutar med »det föregående» bort ha följande lydelse:

»Vad i propositionen anförts och föreslagits föranleder, utöver vad som framgått av det föregående, inte annat uttalande från utskottets sida än att utskottet avstyrker Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för budgetåret 1970/71 av anslag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet.»

dels utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

»9. att riksdagen med bifall till motionerna I: 1070 och II: 1249, såvitt nu är i fråga, avslår Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för budgetåret 1970/71 av ett förslagsanslag av 2 500 000 kr. till Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet,»

4. beträffande *en samlad översyn av vuxenutbildningsområdet* av herrar Bohman (m), Nyman (fp), Wirtén (fp), Wallmark (m), Lindblad (fp), fru Elvy Olsson (cp), herrar Olle Eriksson (cp), Eliasson i Sundborn (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Mattsson (cp), fru Sundberg (m), herrar Westberg i Ljusdal (fp) och Elmstedt (cp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 6 som börjar med »Utskottet får» och slutar med »samt II: 1255» bort ha följande lydelse:

»Utskottet får i anslutning till dessa motionsyrkanden först konstatera att de senaste åren inneburit en snabb utveckling inom vuxenutbildningen. Den nu föreliggande propositionen innebär förslag om väsentliga anslagshöjningar och därjämte förslag om olika åtgärder som bl. a. syftar till att göra det möjligt för vuxenutbildningen att nå grupper med kort och otidsenlig grundutbildning, som hittills endast i relativt ringa omfattning sökt sig till denna utbildning. Samtidigt pekas det i propositionen på att åtskilligt återstår att göra och att det inte kan uteslutas att det i framtiden kan bli fråga om tämligen radikala förändringar av vuxenutbildningen. Utskottet konstaterar att den mångfald av former som utbudet av vuxenutbildning nu har i viss mån försvårar överblicken och därmed bedömningen av hur man bäst skall disponera befintliga resurser. Utskottet vill kraftigt understryka sin förra årets uttalande mening att det för det fortsatta arbetet inom hela vuxenutbildningsområdet är angeläget att man på grundval av en samlad översyn bildar sig en uppfattning om föreliggande problem och om hur de lämpligen bör lösas. Utskottet anser att riksdagen i anledning av motionerna I: 581 och II: 507, I: 1070 och II: 1249, II: 1255 samt I: 1073 och II: 1252, förstnämnda fem motioner såvitt nu

är i fråga, ånyo bör hemställa hos Kungl. Maj:t om en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet genom en parlamentariskt sammansatt kommitté omfattande även representanter för näringsliv och organisationer.»

dels utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

»10. att riksdagen i anledning av motionerna I: 581 och II: 507, I: 1070 och II: 1249, II: 1255 samt I: 1073 och II: 1252, förstnämnda fem motioner såvitt nu är i fråga, hos Kungl. Maj:t anhåller om en samlad översyn av hela vuxenutbildningsområdet genom en parlamentariskt sammansatt kommitté omfattande även representanter för näringsliv och organisationer.»

5. beträffande *minimiantalet elever i kommunal vuxenutbildningskurs* av herr Westberg i Ljusdal (fp).

6. beträffande *vuxenutbildningsinsatser i glesbygdssområden* av fru Sundberg (m).

7. beträffande *större tidsmässig rörlighet i studiecirkelverksamheten* av herrar Bohman (m), Wallmark (m), Nordstrandh (m) och fru Sundberg (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 12 som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkande» bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning att en koncentration av verksamheten i studiecirkelarna många gånger kan vara värdefull både från pedagogisk synpunkt och med hänsyn till deltagarnas praktiska önskemål. Utskottet anser att statsbidrag till studiecirkel bör få utgå utan avseende vid antal studieveckor eller antal sammankomster per vecka och att fem timmar per sammankomst bör utgöra övre gräns för statsbidragsberättigad studiecirkel. Denna utskottets uppfattning bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.»

dels utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

»21. att riksdagen med bifall till motionerna I: 1070 och II: 1249, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att statsbidrag bör kunna utgå till studiecirkelverksamhet utan avseende vid antal studieveckor eller antal sammankomster per vecka och att fem timmar per sammankomst bör utgöra övre gräns för statsbidragsberättigad kurs.»

8. beträffande *rätt att dela kurs inom den kommunala vuxenutbildningen när elevantalet överstiger 20* av herr Westberg i Ljusdal (fp).

9. beträffande *vuxenpedagogisk utbildning för lärare* av herr Westberg i Ljusdal (fp).

10. beträffande *studierådgivning och studieinformation* av herr Westberg i Ljusdal (fp).

11. beträffande *sänkning av åldersgränsen för deltagande i statsbidragsberättigad studiecirkel* av herr Mattsson (cp).